

**Ефективність національних засобів захисту
приватних прав та інтересів в Україні**

Електронне видання локального
використовування на CD-ROM

**Збірник матеріалів
науково-практичного круглого столу
(м. Київ, 03 грудня 2025 року)**

Київ
Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

ISBN 978-617-8084-67-8

© Автори, 2025

© Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України, 2025

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ІМЕНІ АКАДЕМІКА Ф. Г. БУРЧАКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

ЕФЕКТИВНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ПРИВАТНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ В УКРАЇНІ

ЗБІРНИК

матеріалів науково-практичного круглого столу

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ІМЕНІ АКАДЕМІКА Ф. Г. БУРЧАКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК
УКРАЇНИ

**ЕФЕКТИВНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ
ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ПРИВАТНИХ ПРАВ
ТА ІНТЕРЕСІВ В УКРАЇНІ**

Збірник матеріалів
науково-практичного круглого столу
(м. Київ, 03 грудня 2025 року)

УДК 347.12+347.97

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України
(протокол № 13 від 24 грудня 2025 р.)*

Ефективність національних засобів захисту приватних прав та інтересів в Україні [Електронний ресурс]: збірник матеріалів науково-практичного круглого столу (м. Київ, 03 грудня 2025 р.) / упорядник М. О. Гетманцев. Київ: Електрон. текст. дані. НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2025. 146 с. 1 електрон. опт. диск (CD-R).

ISBN 978-617-8084-57-8

У збірнику представлені наукові доповіді учасників науково-практичного круглого столу «Ефективність національних засобів захисту приватних прав та інтересів в Україні», який відбувся 03 грудня 2025 р. у Науково-дослідному інституті приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України. Тематика доповідей учасників стосується напрямків системного оновлення Цивільного кодексу України в сфері захисту приватних прав та інтересів в контексті рекодифікації цивільного законодавства України.

Збірник зацікавить наукових і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, докторантів та аспірантів, студентів, які вивчають актуальні проблеми цивільного права та цивільного процесу, а також суддів, адвокатів та всіх практикуючих юристів.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Організаційний комітет не несе відповідальності за зміст публікацій, їх відповідність до вимог законодавства і за порушення авторських прав.

ISBN 978-617-8084-57-8

© Автори, 2025

© Науково-дослідний інститут
приватного права і підприємства
імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України, 2025

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО.....	6
Аврамова О. Є. ПРАВО НА ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ.....	8
Беляневич О. А. СПІРНІ ПИТАННЯ ОСКАРЖЕННЯ РЕЄСТРАЦІЙНИХ ДІЙ.....	12
Берестова І. Е. ПРОЦЕСУАЛЬНА МНОЖИННІСТЬ ДІЙ СУДУ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ КОНЦЕНТРАЦІЇ СПРАВ В МЕЖАХ БАНКРУТСТВА	20
Бичкова С. С. ЗДІЙСНЕННЯ ПРОКУРОРОМ ПРЕДСТАВНИЦТВА У СУДІ У КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ПРИВАТНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	25
Білянська Н. В. ЗАХИСТ ПРИВАТНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ В КОНТЕКСТІ РЕКОДИФІКАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	28
Бобрик В. ІЗВОРОТНЯ ДІЯ ПОСИЛЕННЯ ЗАХИСТУ ДОБРОСОВІСНОГО НАБУВАЧА В УКРАЇНІ.....	32
Бредіхіна В. Л., Внукова Н. М., Жорнокуй Ю. М. РОЗШИРЕННЯ ФОРМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ У СФЕРІ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	40
Галан М. О. ЗАХИСТ ПЕРЕВАЖНОГО ПРАВА НА ПРИДБАННЯ ЧАСТКИ ПРИ УКЛАДЕННІ УДАВАНИХ ПРАВОЧИНІВ: ІНДИКАТОРИ УДАВАНOSTІ.....	45
Гевко В. Л. НАЛЕЖНИЙ ТА ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ЗАХИСТУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ОСОБИ: СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ ОЗНАКИ.....	53
Гордов М. М. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА САМОРЕГУЛЮВАННЯ В АРХІТЕКТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН І БІЗНЕСУ	62
Деревянко Б. В. ПРО ЗАХИСТ ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ (ЗАСНОВНИКІВ) ПІДПРИЄМСТВ, ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ, ПРАЦІВНИКІВ, ІНШИХ ОСІБ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ / РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ.....	66
Заїка Ю. О. ДОТРИМАННЯ БАЛАНСУ ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХ ЕФЕКТИВНОГО ЗАХИСТУ	70
Короед С. О. ЗАХИСТ ПРАВ ВЛАСНИКІВ МАЙНА, ПРИМУСОВО ВІДЧУЖЕНОГО НА КОРИСТЬ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ, А	

Деревянко Богдан Володимирович,
*доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу
міжнародного приватного права
Науково-дослідного інституту приватного права і
підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України*

**ПРО ЗАХИСТ ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ
(ЗАСНОВНИКІВ) ПІДПРИЄМСТВ, ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ,
ПРАЦІВНИКІВ, ІНШИХ ОСІБ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ / РЕОРГАНІЗАЦІЇ
ПІДПРИЄМСТВ**

Україна, її економіка і суспільство перебувають у безпрецедентно складних умовах ведення важкої оборонної війни проти великого за розмірами ворога. Зрозуміло, що різноманітні приватні інтереси кожного громадянина щоденно і щохвилино перебувають під загрозою. Та до негараздів і загроз приватним інтересам через воєнні дії сьогодні додалися загрози як мінімум економічним і трудовим інтересам значної кількості громадян України, які були власниками майна, працювали на підприємствах або були пов'язані із діяльністю підприємств.

9 січня 2025 року було прийнято Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» (Закон 4196-IX) [1], який призвів до скасування чинності Господарським кодексом України з 28 серпня 2025 року, а також встановив імператив на обов'язкову реорганізацію усіх суб'єктів господарювання, утворених в організаційно-правовій формі підприємства, заборонив утворення нових суб'єктів господарювання в організаційно-правовій формі підприємства, поклав початок скасуванню таких правових режимів майна суб'єктів господарювання, як право господарського відання (для комерційних суб'єктів господарювання) і право оперативного управління (для непідприємницьких суб'єктів господарювання).

Можливо організаційно-правова форма підприємства не в усьому є найзручнішою для ведення бізнесу на сьогодні. Проте, наприклад, унітарне підприємство більш безпечене від «рейдерських» нападів, ніж корпоративні господарські товариства, особливо акціонерні. На захист організаційно-правової форми підприємства можна навести назви чинних: Декларації ОЕСР

про міжнародні інвестиції та багатонаціональні підприємства 1976 року (англ. Declaration on International Investment and Multinational Enterprises) [2], Керівних принципів ОЕСР для багатонаціональних підприємств 2000 року (англ. Decision of the Council on the Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct) [3], оновлених Керівних принципів ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності 2024 року (англ. OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises) [4]. У тексті Настанови ОЕСР стосовно процедур належної перевірки у практиці відповідального ведення бізнесу 2018 року в україномовному варіанті використовується термін «МНК», що розшифровується як «міжнаціональна компанія», а в англomовному варіанті «MNE», що розшифровується як «Multinational Enterprise» [5]. А це вказує на те, що не могли ані органи ЄС, ані структури інших міжнародних організацій вимагати від України скасувати організаційно-правову форму підприємства. Та сьогодні маємо те, що маємо. Тому для захисту приватних інтересів працівників підприємств, власників їх майна (якщо це не державні підприємства чи підприємства територіальних громад), членів їх родин, контрагентів та ін. слід обрати організаційно-правову форму, яка буде використана після реорганізації.

Учасники (засновники) підприємства, уповноважений суб'єкт управління об'єктами державної власності не можуть не виконати припис частини першої статті 14 Закону 4196-IX. А тому протягом шести місяців з дня введення в дію Закону 4196-IX (тобто протягом шести місяців, починаючи з 28 серпня 2025 року) вони повинні прийняти рішення про припинення підприємства (крім державних некомерційних підприємств), єдиним учасником (засновником) якого є держава, крім підприємств, щодо яких відкрито провадження у справі про банкрутство [1]. Слід вказати на те, що і підприємства, щодо яких відкрито провадження у справі про банкрутство, не оминуть такої самої долі. Але це станеться після завершення провадження у справі про банкрутство (якщо не буде застосовано ліквідаційну процедуру). Згідно із частиною другою статті 14 Закону 4196-IX «підприємство, єдиним учасником (засновником) якого є держава або територіальна громада (територіальні громади), припиняється в результаті перетворення або ліквідації» [1]. Тобто ліквідація або реорганізація підприємства матиме наслідком утворення на основі майна ліквідованого підприємства нового суб'єкта господарювання в іншій організаційно-правовій формі у випадку, якщо засновники (власники майна) ліквідованого підприємства чи їх правонаступники вирішать здійснювати комерційну чи некомерційну господарську діяльність;

утворення нового суб'єкта господарювання внаслідок прямої реорганізації підприємства. У будь-якому випадку постане питання обрання організаційно-правової форми. Нова організаційно-правова форма повинна захищати інтереси не лише власників значних пакетів акцій або часток майна майбутнього суб'єкта, але і власників незначних часток (міноритарних учасників), найманих працівників і службовців.

Загалом право вибору зручної організаційно-правової форми, надане діючим або потенційним суб'єктам господарювання, є ознакою демократичності економіки держави. Невеликі за розміром суб'єкти господарювання або окремі особи можуть утворювати відносно невеликий новий суб'єкт господарювання у формі товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ). У ТОВ сукупність прав та обов'язків його учасників визначається положеннями статуту. У ньому можна передбачити, що якщо ТОВ є достатньо великим, то при ухваленні стратегічних питань з організації його діяльності, потрібна одноголосність або кваліфікована більшість. Якщо ці стратегічні питання закріпити у статуті, а також вказати, що внесення змін до статуту можливі лише після згоди усіх учасників, – то загроза «рейдерства» так само як і загроза майновим правам учасників даного ТОВ майже унеможливиться [6, с. 289], а приватні інтереси міноритарних власників будуть захищені.

Суб'єктам великого бізнесу зручніше буде утворювати публічні акціонерні товариства (ПАТ) та створювати об'єднання із іншими суб'єктами господарювання за галузевою ознакою або міжгалузевою, зокрема в межах консорціуму чи іншої організаційно-правової форми об'єднання. У такому випадку об'єктивно постають питання, пов'язані із керівництвом об'єднанням; кожен з власників майна реорганізованого невеликого суб'єкта ставитиме питання «хто здійснюватиме управління?», «хто вирішуватиме долю майна?», «як можна захистити інтереси невеликих суб'єктів?» [6, с. 289]. Якщо ці питання будуть ефективно і чітко прописані у статутних документах, то приватні інтереси учасників будуть максимально захищеними.

Ще одним варіантом може бути утворення нового суб'єкта господарювання у формі приватного акціонерного товариства (ПрАТ), в якому кількість акціонерів не буде великою і якщо ними пізніше не буде прийнято рішення про реорганізацію у ПАТ, вони зможуть порозумітися і забезпечити захист приватних інтересів кожного із невеликої кількості акціонерів. Зрозуміло, що більшість власників майна підприємств після їх реорганізації чи ліквідації оберуть якусь іншу організаційно-правову форму і реорганізуються у відповідний суб'єкт або утворють

об'єднання суб'єктів господарювання (юридичних осіб). Проте організаційно-правова форма підприємства поширена не лише у міжнародних та зарубіжних нормативних актах, а й тисячі разів зустрічається в актах українського законодавства різного рівня, зокрема кілька разів і в Конституції України: у статтях 46, 78, 103, 120 – термін «підприємство», у статті 86 – термін «підприємство» зустрічається двічі; у статті 37 – зустрічається термін «державні підприємства»; у статтях 142 і 143 – термін «комунальні підприємства» [7]. Враховуючи це, учасники (засновники) окремих підприємств можуть не погодитися із вимогами Закону 4196-IX, поставити під сумнів відповідність його норм положенням Конституції України, і спробувати захистити власні приватні інтереси та приватні інтереси своїх працівників у суді, зокрема і Конституційному суді України.

Список використаних джерел:

1. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 9 січня 2025 року № 4196-IX. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>.
2. Declaration on International Investment and Multinational Enterprises. 06.21.1976. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL0144>.
3. OECD (2000), Decision of the Council on the Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct, OECD/LEGAL/0307.
4. OECD (2024), OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-on-corporate-governance-of-state-owned-enterprises-2024_18a24f43-en/full-report.html.
5. OECD (2018), OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct. URL: <https://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>.
6. Деревянко Б.В. Забезпечення прав власників майна приватних ВНЗ при їх реорганізації. *Форум права*. 2010. № 4. С. 286–291.
7. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Наукове видання

**ЕФЕКТИВНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ПРИВАТНИХ
ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ В УКРАЇНІ**

Збірник матеріалів
науково-практичного круглого столу
(м. Київ, 03 грудня 2025 року)

Упорядник – М. О. Гетманцев

Комп'ютерна верстка та дизайн обкладинки – М. О. Гетманцев

Підписано до друку 24.12.2025. Формат 60х84/16
Обл.-вид. арк. 5,3 Тираж 300 прим. Зам. № 25-011

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України
вул. Казимира Малевича, 11, м. Київ, 03150

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції, серія ДК № 8470 від 13.10.2025